

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази једанпут у месецу. Предплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 1.

У Сомбору, 10. Јануара 1887.

Год. XIX.

САМОРАДЊА ПРИ НАСТАВИ.

Саморадња је једна од главних наставних начела. На њу се врло мало пажње поклања, сигурно с тога, што свако зна, да се она са човеком рађа; на против врло их мало знају, да се нагон те саморадње врло често неупутним и неуким руковођењем потире и угушује. Сви ми појединце и скупа живимо од своје саморадње, и људи без ње никада не могу да буду друго, него парасити, који ништа немају свога: ни свога знања, ни своје зараде, ни другога чега свога, -- него и што знају и имају, то је све туђе. По томе било би као главан задатак васпитања и наставе, да, колико је већма могуће, најбоље развија саморадњу у човека. Па многи од нас нема ни у памети, да много пута родитељи и школа баш ту врлину у детету угушују. А без саморадње нема човек оне вештине и окретности у раду. Многи учитељ обманује себе тиме, што заборава, да успех наставе независи од његове радње, него од саморадње његових ученика. Славни педагог Дистервег у погледу саморадње о ње је знамените речи изговорио: „Младић ће само тако нешто бити, ако своју снагу напрегне, — и зато је најглавнији задатак васпитања, да подстрекава ученика на презање својих сопствених снага.“

Али, да се ученик привикне и обучи на саморадњу, иште се од учитеља: да има знања, вештине, стрпљења — и труда. Отуда је код нас пуно школâ, у којима су ученици осуђени на вечито слушање, писање — и дремање. Они су дакле у пасивном стању, а учитељ непрестано говори и ради. Шта више много је у нас школа, у којима је строго забрањено и сматра се за дрскост, да ученик изјави своју сумњу о нечем, да се распитује о чему, или да се изрази својим речима, а не онако, као што је у књизи, или као што је учитељ казао. У томе

много учитељ налази себе увређеним од стране ученика, јер тиме као бајаги ученик се хоће да прави ученији од свога учитеља, те тако ученик навуче на себе мржњу учитељевој. Особито се то опажа на средњим школама. У овима скоро у сваком разреду нађе се по један-два ученика, који радо при предавању запиткују, и примећују својим учитељима, али такви ученици, које би требало у томе још већма подстрекавати, — учитељима нису баш најмилији. Може учитељ говорити месецима, а ученик слушати годинама, никада ученик не ће знати сам мислити, ни стварати; никада не ће стајати на својим собственим ногама. Што год се с поља развија, није својина нашег духа; што год се у нами од самог себе створи, то је баш наша својина. Спољашњи свет треба да нам даде само надражај и материјала; а дух после од тога нека по својој моћи ствара, мисли и пресућује. Школа, у којој учитељ увек говори и све сам ради, а ученици само слушају, моћи ће ови од многог слушања стећи неко недостатно и површно знање, али дух, дух ће остати необразован и неразвијен, а баш на то свака права школска настава мора пазити. Хајдемо да поспотримо то на једном примеру! Неки учитељ рад је да научи децу, како се пишу писма и други писмени саставци. Тај свој посао не ће да води експерименталним путем, јер је дужи и неравнији од теоријског, ма да је онај сигурнији. Пред својим ученицима држи читава предавања, како треба писати и спољашње уредити неко писмо, како треба писати признанице. Од свега тога врло је мала добит за децу; јер ова само по чувењу знају за писмо и друге списе и то им је све знање о тим стварима. Да је учитељ позвао децу, да под његовим надзором напишу писмо оцу, матери или другом коме познатом, па тако кад би се чинило неколико пута, онда би се тек видило, колико су деца схватила, т. ј. том би се дечијом саморадњом образовао њихов дух, а за тим треба да тежи сваки учитељ код сваког наставног предмета. Али ту треба знања, вештине и стрпљења, а тога код нас понајвише недостаје.

Код сваког предавања добар учитељ мора имати на уму, да ученик треба сам да види, чује, да мисли и премишља, да сам суди и пресућује и да сам ради и ствара. У свему томе учитељ је ту само помагач и путовођа.

Свака школа, која иде само за тим, да саопштава знања, и која тражи, да ученици та знања запамте и кад устреба ме-

ЧИТАЊЕ У НАРОДНОЈ ШКОЛИ.

(Наставиће се.)

хранично изворе, а забрављује саморадњу дечију, заслажљује сваку осуду — и најбоље би било, кад је не би ни мали. Из такве школе не добисмо никада буне умно изражене, него тек механично дресиране, а од тога је слабе користи, јер то није својина њихова, па ће по времену све заборавити.

Стара педагогија је узмала читање као споредан предмет у школи, и није му довољно пажње обраћала. Читање у старој школи било је механично и површно, али новија педагогија хоће да докаже, да је баш читање један од најважнијих фактора, којима се разум дечији развија и унапређује. Механично читање може се у школи допустити само докле, док дете не стече толико вештине, да може сваку лакшу реч изговорити без читавања, а кад се ово постигне, иште се од њега, да и разуме оно, о чему чита и да је кадар и другоме изречи оно, што је прочитао. Према томе мора се на механично читање непосредно надовезати разумљиво читање. Да би се ово постигло како ваља, мора учитель имати више воље и много више труда показати на овај предмет, него што се то, на жалост, ради данас по нашим школама.

Истина, да је давашња школа оптерећена и претоварена многим предметима. Учительу не остаје скоро ни мало времена, што је одређено за школску наставу; шта више недостаје му нија школа хоће да предаци старој школи механизам у настави, она то треба да учини с правом, а то ће учинити, ако се читање почне неговати по начелима новије и напредније педагогије. Читање ће тек онда бити савршеније, ако учитель жртвује више труда и потражи начина, који је неосходнији и којим ће што пре доћи до ваљаног резултата, а при том употребити сву поцено време и употребити га на другу сврху. Све се може, кад се само хоће, па нашто онда мучити и себе и друге. За разумљиво читање одредио је најславнији методичар на шест времена покојни: Карло Кер врло важна правила. Он вели, да се читање овако предузима: 1. Учитель позове ђаке, да нађу у читанци предмет за чи-

тађе и да га сами једанпут тихо (у себи) прочитају. При том учитељ пази, да сва деца заиста читају.

2. Кад су сва деца једанпут прочитала одређени предмет, оставе књиге на страну, а учитељ прочита исто још једанпут логано, јасно и разговетно. Ђаци за то време слушају. Код мање деце може се учитељево читање успешније заменити приповедањем, ако је предмет удесан за то, т. ј. ако је приповетка.

3. Учитељ позива боље ђаке да приповедају оно, о чему се читало. Ако би приповедање ишло теже, учитељ задаје питања.

4. Кад се приповедање сврши, отворе ђаци књиге и читају тачку по тачку, а учитељ разјашњава непознате речи т. ј. ако ђаци не разумеју њихово значење.

5. По што се ово сврши, узме се још једанпут цео предмет свестрано у претрес све дотле, док сва деца не схвате потпуно све, што им је непознато и неразумљиво.

6. За тим учитељ напише на школској табли удесна питања, а деца напишу одговоре на својим таблицама или у прописима. (Ово се може употребити као писмено вежбање, као школска задаћа, или код куће у доколици).

Уз оно, што је напред речено, ваља особито pazити на јасан и правилан изговор појединих речи и реченица, на правилан нагласак и спуштање гласом, где то смисао и правилност говора изискује.

Кад се цео предмет тако у школи сврши, зада се за читање код куће и до идућег предавања све још једанпут прочита и разјасни.

Ко овако покуша читати у школи, брзо ће се уверити, да му ђаци боље и лакше читају, да лакше мисле и да могу увек дати рачуна о ономе, што су прочитали.

Код нас је све, што се из школе изнесе у живот читање писање и рачунање. Остале се науке врло лако и брзо забораве и не користе толико, колико ово троје.

Осим тога кад се узме у обзир, да деца слабо код куће и непрочитају оно, што им се у школи зада, онда је овај начин заиста оправдан. Данас што се у школи научи, то је све. Ту ће прут и затвор врло мало, или баш неће ни мало помоћи.

Истина, да је ово тежак посао и много тежи од онога старинског предавања: „одавде-довде“. Али кад учитељ дође до уверења, да је боље мање не темељније него много а површно, онда ће доћи до закључка, да треба овако радити. А кад овако

узradi, онда ће његов тежак рад бити крунисан сјајним успехом, што ће се за кратко време познати и осетити.

Дете у народној школи не схвата управо за што учи. Њему је школа века казна и једва чека, да је се опрости, а то све за то, што се механично ради; ништа га не занима, ништа га не привлачи и не слади му науку. Тек у старијим младићким годинама, када дође до зрелог разума и увиди потребу знања, онда ће тражити поуке, а ту ће наћи помоћу читања, а како ће да чита, кад је дотле заборавио читати, јер није никад честито ни знао? Како ће да схвати што чита, кад не зна мислити?

Из овога се види јасно, да је читање у народној школи један од главних и најглавнијих предмета и према томе ваља уважавати његову стварну вредност и неговати га онако, како најбоље знамо, да се може дотерати и усавршити.

Кад се овако буде у школи учило читање, онда ће се она са пуним правом назвати новија и напреднија од старе. Само тако ће школа и њено учитељство потпуно одговорити своје позиву, а механичним читањем никако не ће одговорити свом задатку и захтевима сувремене педагогије.

Јефрем Миковић,
учитељ.

Н А Р Е Д Б А

високог србско-народног Школског Савета од 16 (28.) Августа 1885. бр. 90. ех 73.

којом се опредељује одношај између србске учитељске школе и србских народних школа у Сомбору.

Управи србске учитељске школе у Сомбору.

Срб. народни црквено школски Савет је дознао, да на сомборским варошким срп. основним школама, што служе за вежбаоницу учитељској школи сомборској, почињу од кратког времена, на штету обе школе, све јаче да се појављују мане и недостатци нарочито у погледу њихове организационе везе са учитељском школом, што је и сл. бачбодрошко државно школ. надзорништво опазило, — па да би се те мане одклониле, и ове две школе свој како по град Сомбор, тако и по цео народ врло важан рад успешније и без препона вршити могле, наређује се следеће:

1. Пошто сомборске варошке срп. основне школе, у смислу завештања православне општине још при искању и примању учитељске школе у своју средину, служе за вежбаоницу учитељске школе, то не само да оне у смислу §. § 92. 110. и 115. највише одобрене школ. уредбе од године 1872. под непосредном управом срп. учит. школе стоје, него и скупа са овом под управом и надзором србско-народног црквеног школског савета

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

2. Местни школ. одбор има да сврши све, што му §. 126. горепоме-
нуте школ. уредбе у дужност ставља, и има по средством својих чланова
да пази, да учитељи ови не само школ. часове тачно држе, него и све у
дисциплинарним правилима Ш. С. бр. 124/168. из 1876. прописане дуж-
ности у школи и у цркви тачно врше; а нема утицати у унутарње од-
ношаје тих школа, ни у одређивање наставе и наставнога плана; него је
ово дужност управитеља учитељске школе те, који је и управитељ свију
поменутих школа вежбаоница (§. 110.). Он има меродавни и одлучни глас
у одређивању специјалног наставног плана и методичног поступка у на-
стави; и њему се у строгу дужност ставља пазити, да учитељи наставу
у смислу више наредбе тачно и у одређено време предају, а он у смислу
§. 115. школ. уредбе стојећи под непосредним надзором србско-народног
црквеног школског савета прима непосредно од овог све наредбе тичући
се наставе у реченим школама, и има у делима тих школа и о раду тих
учитеља непосредно србско народном црквено школском савету да подноси
извештаје и предлоге као и све налоге, што се односе на унутарња дела
тих школа, да непосредно учитељском збору и појединим учитељима са-
општава, а местни школ. одбор о томе и о учињеном расположењу само
знања ради да извести.

3. Управитељу се у строгу дужност ставља, да пре почетка школ.
године подноси србско народном црквено школском савету на одобрење
специјални наставни план, распорођен на недеље; и пошто га србско-на-
родни црквено школски савет одобри, има се како управитељ, тако и
учитељско тело тога строгу држати.

4. Учитељима речених школа ставља се у строгу дужност налоге
управитеља тачно вршити, и како у школском раду, тако и у спољном жи-
воту свом бити примери приправницима знајући и вазда на уму имајући,
да су по средством ових вечити узори за учитеље целог народа.

5. Пошто су учитељи вежбаоница практични учитељи приправнички
у држању школе, то се имају и сами тачно држати прописа садање ди-
дактике и методике, те науком овом напредовати упоред са учитељском
школом, па зато неизоставно учествовати на свима конференцијама учи-
тељских кандидата под председништвом управитеља.

Србско-народни црквени школски савет налажући и у строгу дуж-
ност учитеља речених школа ово стављајући, очекује од њих, да ће они
увидећи важност свог положаја у настави народног учитељства не само
све наведено, него и остало радити, да се цел ова што боље постигне.
Уједно се овим налаже г. г. школским референтима, да строго пазе на
вршење ових прописа. Од правос. општине сомборске, као једне од првих
и најодличнијих општина српских, која је кроз прошлих 70 година, од кад
учитељска школа ту постоји боље него све друге увидела корист хармо-
ничке свезе ове обе школе и корист доброг васпитања деце и учитеља,
очекује, да ће и она не само по завештању, него као и пријатељ најбољи
своје деце и народа свим можним припомоћи, да се наредбе ове тачно врше.

Из седнице србско-народног црквеног школског савета држане у
Карловцима 16. (28) Августа 1885.

Герман с. р. патријарх.

СЕДНИЦА В. СРБСКО НАРОДНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА ОД 3. И 4. НОВЕМБРА 1885.

II.

Прочитани су годишњи извештаји србске учитељске школе Сомборске и Горњокарловачке о стању тих школа, о годишњим испитима и о испитима о учитељској способности за 1886. годину, заједно са извештајем г. главног школског референта и са предлозима његовим о унапређењу ових школа. По гласу извештаја г. главн. школског референта успех је у наукама у истим школама као и до сада био добар. Пошто се приметило, да црквено појање многим ученицима потешко иде, то је на предлог г. гл. школ. референта наређено, да се уз досадашњих пет часова црквенога појања придода још један наставни час у истом предмету, да се наставницима хармонијског војања наложи, да особито настоје, да приправници у два гласа науче појати, и да их упућују, како ће децу научити у два гласа појати, такође и да се већа брига полаже на учење одабраних дечијих песама. За наставу у економији употребити се има још један наставни час, који би се од осталих за природне науке одређених часова узети имао. Даље позвати се имају поново наставници обе учитељске школе да учебнике, у колико их још штампаних нема, што скорије сачине и на свет издаду, и да при настави у свима учевним предметима свагда пред очима имају методични поступак, који се за наставу у тим предметима у народној школи употребљује. Како су ученици у учитељским школама са много наставних часова превећ обтерећени, то се позвати имају управе тих школа, да поднесу предлоге, како би се тај велики терет приправницима олакшати могао.

Том приликом наређено је, да се тезе за испите о учитељској способности на табацима написане сваке године 1. Марта имају Школ. Савету подносити; и да се базе учили, справе за наставу у кућарству пуждне; Сомборска црквена општина поново се има пожурити, да у течају идућег лета разшири здање учитељске школе са трећом школском двораном и нуждним локалитетима за практичну наставу у свиларству.

Како је по гласу извештаја г. главног школског референта г. Стеван Коњовић учитељ сомборски другог семестра 1886. практично вртарство приправницима и приправницама тако добро предавао, да су они приправници при испиту похвалан успех показали и г. гл. референт школски осведочио се том приликом о способности истог учитеља у вртарству, виноградарству и пчеларству и о ревностном и ноуморном труду његовом око наставе у тим предметима: то се исти г. Стеван Коњовић за помоћног учитеља вртарства у срб. учитељској школи сомборској — по молби својој — потврђује, а у једно упућује се Сомборска црквена општина, да њему употребљење свог школског врта са свима тамо налазећима се справама ради обучавања приправника и остале младежи школске што скорије преда.

Чита се званични извештај управе учитељске школе Сомборске о том, да је Јован Борјановић, бивши учитељ сомборски а од дужег времена званичник код неког енглеског друштва за осигуравање, после де

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИВЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

сето месечног неоправданог одсуства од школе, просто на пријаву своју да је роздравио, од Сл. местног школ. одбора у Сомбору закључком од 2. Септембра о. г. већином гласова у учитељско звање поново без сваке истраге и казни 3 Септембра у школу опет уведен, но да је он наскоро затим оставку дао на учитељском звању и да је 18. Септембра, по дозволи г. К. Радловића председника местног школ. одбора, а без пријаве управитељу школском, одутовао у Земун на три дана, одкуда се до краја месеца није вратио. Како је даље Сл. м. школ. Одбор у Сомбору на упражњено учитељско место III разреда млашке школе, која приправницима за вештачицу служи, поставио за заменицу до сталног попуњења свршену приправницу гђицу Милеву Плавшићеву, а не узевши ни у обзир званично од управе препорученог за ово место отличног мушког учитеља школе овдашње на Буковцу г. Велимира Чонића, који је за ово место комитовао и који сва својства ваљаног учитеља ове школе у пуној мери притежава. Услед тога није могуће дозволити, да мушки приправници ову школу полазе и у њој се под надзором једне учитељице вештају; те потоме за сада немају прилике приправници упознати се са практичним радом у III. разреду основне школе, све докле, док не буде место учитеља у тој школи оспособљеном мушком учитељском снагом попуњено.

Све ово до знања стављајући високом школ. савету, управа Сомборске учитељске школе званично моли, да се Школски Савет постара својим аукторатетом што скорије прибавити важност свејој наредби под бр. 90/73. од 1885. којом се србске народне школе Сомборске, што за вештачице приправницима служе, у органску свезу са учитељском школом доводе.

Услед тога закључено је, да се председништво местног школског одбора званично позове, да у смислу препоруке управе школске г. Велимира Чонића за заменика III разреда средсредине мушке школе неотложно увести има, постављену пак заменицу да има из школе одмах уклонити и о извршењу ове наредбе најдаље за 14 дана, под теретом најстрожије одговорности, високом школском савету званичан извештај поднети има. Уједно пак има се учитељство Сомборско преко управе учитељске школе тамошње непосредно и поново позвати, да се наредби вис. школ. савета од 1885. бр. 90/73. у свему и без сваког изговора одмах покорити има, као што је то истом учитељству преко црквене общине Сомборске још 23. Нов. 1885. бр. 217. од школ. савета строго заповеђено; а сва дисциплина над овим учитељима предаје се у руке управитеља учитељске школе, као уједно и управитеља вештачица приправничких, који у погледу на управу ових школа под непосредном власти школског савета стоји.

Пошто је високи школски савет из званичног извештаја управе србске учитељске и народних школа Сомборских дознао, да наредба од 23. Нов. (5. Дец.) 1885. на броју 127. православној общини Сомборској упућена, од местног школског одбора исте общине оним учитељима, који се наредби овог савета од 1885. год. бр. 90. у свему не хтедоше повиновати, још до данас објављена није; то је наређено, да се управитељу учи-

тељске школе Сомборске иста наредба у препису концепта званично достави с налогом, да је има дотичним учитељима одмах прочитати и позвати их, да својеручним подписима потврде, да им је наредба та прочитана; уједно да им званично изјави, да се они под теретом најстрожијег дисциплинарног поступка тој наредби повиновати имају.

Молбеница Бранка Чавића учитеља у Иванди, да му се дозволи приватни испит о учитељској способности положити, одбија се, пошто проситељ није учитељску школу свршио.

Г. Кирил Каракашевић умировљени учитељ кр. грађанске школе тителске, а сада привремени учитељ комуналне школе у Сасама моли да му се дозволи у Сомборској учитељској школи из славенског и србског језика и из црквеног појања испит положити, како би тим начином и у вероисповедним школама учитељско звање одправљати могао. Молба се овог проситеља као оспособљеног за комуналне школе учитеља уважава, и њему се дозвољава да из гореозначених предмета у сомборској учитељској школи под председништвом г. Љубомира Кунусаревића протопресвитера, као испитног повереника испит положити може, а о успеху издаће му се сведочба од управе исте школе.

Рукопис под насловом: „Литургија за IV. разред срб. нар. школа“ написао Светозар Мештеровић управљајући учитељ школе Мостарске са приметбама стручног оценитеља има се писцу повратити, да га по тим приметбама исправи.

На молбу г. Ст. В. Поповића шк. референта за бачку и будимску епархију, решено је, да се књига његова: „Читанка“ за I. и II. разред занатлијских школа, и у вероисповедним србским повторним варошким школама као учевник употребити може.

Молба преч. г. Младена Борђошког администратора парохије Сомборске, да син његов Лазар приватни ученик IV. разреда грађанске школе у Тителу, који има у истој школи с концем Јануара 1887. по новом испит полазати; међутим као ванредни слушатељ први разред учитељске школе полазати може, из наведених у њој разлога уважава се и Лазару Борђошком дозвољава се, да може првог семестра као ванредни слушатељ полазати I. приправнички разред, а пошто сведочанство о свршеном четвртог разреда грађанске школе покаже, и испит првог семестра положи, има се он за редовног приправника I. разреда уврстити.

На молбу „Матице Србске“ решено је, да се „књижице за народ“ свезка 1—7. што их је „Матица Србска“ из закладе покојног добротвора народног: П. Коњевића издаје, препоруче преко Епархијских школских власти свима црквеним општинама и школским Одборима, да се набављају и на дар дају доброј школској деци, а учитељима се препоручује, да ове користне а јефтине књижице народу за читање особито препоручују.

Услед извештаја управе учитељске школе у Горњем Карловцу решено је, да се г. Арсенијевићу наставнику природних наука у истој школи после десетогодишње службе други квинквенални додатак одобрава и умољава се в. саборски одбор, да му тај додатак асигнује.

Извештај горњо-карловачке учитељске школе, да је Ч. П. тамошњи приправник због неморалног владања из завода изкључен. Одобрава се.

На предлог исте управе повисује се плата служитељева у том заводу са 80 ф. на 120 ф.

Владимир Красић учитељ горњокарловачке школе, која је уједно и вештбаоница тамошње србске учитељске школе, ужива само 600 ф. плате од тамошње општине, по молби својој и у смислу највише уредбе за србске народне школе, добија ће од сада додатак од 100 ф. из нар. фондова, те тиме му се дозначује плата, која је за учитеље вештбаоница законом прописана.

Пошто је пак исти господин најпре у Пакрацу уз малену плату од 300 ф., а затим у Карловцу с платом од 500 ф. многе године у звању учитељском ревностно служећи. и уз то дужности учитеља вештбаонице најсавестније и са самопрегоравањем вршећи, јако оболео; то му се, по молби његовој, у награду његовог многогодишњег службовања у обе горепоменуте учитељске школе и ради лечења за опорављење здравља, одређује накнадно награда од 300 ф. — Овај закључак има се в. саборском одбору с препоруком за остварење поднети.

На предлог г. главног школ. референта има се поново наложити управама учитељских и виших девојачких школа, да у смислу наредбе овог Савета од 1882. бр. 126. набавити имају учила за наставу у кућарству.

Управа учитељске школе Сомборске подноси штампани извештај о истој школи за годину 1886. у 10 примерака. Два примерка остављају се у архиву, а остали се међу члановима подељују.

Управе карловачке и новосадске гимназије подnose штампане извештаје за 1886. Остављају се у архиву школског савета.

Управа учитељске школе Сомборске подноси извештај професора природних наука о стању физикалног кабинета у истом заводу, из којег се види, да је збирка физикална пр. г. са 28. бројева умножена. (Свршиће се).

НА РАСПИС НАГРАДА ЗА 1886. ГОДИНУ.

Бр. 2.

К. IX. 1886.

Славном уредништву „Школскога Листа“

у Сомбору.

Сљед решења збора овога најучтивије се извештавате, да је исти — на основу позива сл. уредништва од 30. Октобра о. г. — по претресу чланака за награду, штампаних у овогодишњем „Школском Листу“, решио сљедеће чланке награде ради препоручити и то:

За I. награду: „Које су мане домаћег васпитања?“

За II. награду: „Шта има да чини учитељ за одржање запта?“

За III. награду: „Како се деца може омити похађање школе?“

Из седнице местног србско-правосл. учитељског збора држане у В. Кикинди 9. Дец. 1886. год.

Глиша Јорговић,
председник.

Милан Петровић,
перовођа.

Усљед овог уваженог решења Славног учитељског збора у Великој

Кикинди уредништво је у присуству вешештоване господе учитеља сомборских Стевана Арсенивића и Стевана Коњовића 23. Децембра о. г. отворило три запечаћена писма, из којих се види, да је за прву награду препорученог чланка под насловом: „Које су мане домаћег васпитања“ (штампаног у бр. 3., 4. и 5. Школскога Листа од пр. године) писац г. *Аркадије Павловић учитељ у Старом Керу*; за другу награду препорученог чланка: „Шта има да чини учитељ за одржање запта“, (види бр 11. Шк. Л. од пр. год.) писац је господин *Кузман Миловановић учитељ у Дољњем Ковилу*; и на последку за трећу награду препорученог чланка под насловом: „Како се деца може омилити похађање школе“ писац је такође г. *Аркадије Павловић* неуморни сурадник овога листа, ком је и прва награда досуђена.

Објављујући ово надамо се, да ћемо у стању бити награђеним писатељима заслужене награде што скорије доставити.

Уједно за пријатну дужност сматрамо, да Славном учитељском збору у Вел. Кикинди најтоплије захвалимо на усрдној готовости, којом је доброту имао молби нашој одазвати се и како оцењивање ових награда савестно и точно извршити, тако и за награђивање ове године намењене врло важне теме уредништву овом предложити, које ћемо у идућем броју — ако Бог да — приликом расписивања награда за 1887. употребити.

У Сомбору, на ново љето 1887.

Уредништво „Школскога Листа.“

КАМЕЊЕ — ДЕЦИ ЗА ИГРУ И ЗАБАВУ.

Приближује се Божић . . . дућани се већ почињу пуњити разним дечијим играчкама, и родитељи ће за свој скупи новац опет да стеку то искуство, да дете далеко већма воли какву покретну парчад, из које оно само може да ствара нешто, него готове играчке. Готове играчке, и ма да су како лепо направљене и ишаране, не привезују за дуго дечију пажњу уз себе, те за то деца из природне радозналости и зар из тежње за знањем, или што пре поваре такве играчке, да могу простудирати унутрашњост њину, или ако им родитељи ово не допуштају, онда им оне за кратко време постану дотужне, па само праве кртога у кући.

Деци су нужни делићи за забаву и играње Делићи, из којих ће оно моћи да створи нешто, па да то онда опет и раскварити може. А да им ову забаву в-ћма омилимо, треба да им дамо такве делове, из којих се и што трајније може да створи.

„Државно ст. вариште учила“*) у Пешти продаје у сандучићима такве разне саставне делове, који горњим захтевима одговарају, и не само да дају детету прилике, да може с њима да за неколико тренутака гради, него да то и на дуже време остане.

Из углачане опеке су направљени ови делови, те су по томе бољи

*) Оно их набавља у Бечу код фирме: *Richter F. Ad & Comp.* Могао би и наш који трговац или књижара покушати трговину овим, па нека се онда обрати или на државно стовариште, или на ову бечку фирму ради наручбине.

и од дрвених коцака, јер се њима може лакше и трајније да зида, пошто су теже од ових. Боја им је од три врсте: црвена, жута и сива. А обојадисани су за то, да дижу у деци већу вољу за слагање, и да сложена зграда већма одговори природности. Тих саставних делова, који се у већим или мањим групама продају, има у различитим облицима, као: призме, коцке, ваљци, полутине и четвртине круга, а неких од ових има и у различитој величини. Кад ко узме мањи сандучић овака камења, или ако се већ од купљених који део изгуби — и у једном и у другом случају могу се и само поједини делови ради умножења или ради допуне купити.

Уз сваки од ових сандучића с камењем дају се и упутства, како треба тим камењем да се гради. Ових упутстава има на више језика, па ако их на српском можда неби било, могли би наши купци тог камења сами наручити, да ти горњи продавци и таке набаве. Ова упутства показују методичном системом: како се камење то може да слаже од најпростије, па до највелељешније зграда, као црква па и читав мали град. Већ дете од четир године може поред упућивања материна, да се игра и забавља овим камењем, а већи могу, гледајући са вешто израђених слика, и најлепше грађевине да подигну.

Дете може с овим камењем да гради, што год хоће, па може после ово и да расквари; али, ако му се направљена зграда допада, може оно лепом и да улепи наслагане делове једно уз друго, те ће онда имати трајну зграду. А осим слика у упутствима може оно за преглед узети и друге цртеже, па може баш и само направити ове, те, са њих гледајући, да слаже разне зграде.

И забавишта и породице подједнако добијају овим камењем, јер они систематичном постепеношћу развијају у детету моћ за стварање и изналажење. Дете почиње слагање то имитацијом слика, а после оно само измишља и умује, па тако постане својим камењем читав мали уметник.

Најбоље су, наравно, оне игре, које јачају живце, те тако довађају телесни и умни развитак у склад. Али често надођу таке прилике, да дете или због болести, или са рђава времена, а и у дугим зимњим вечерима мора да седи у соби, те онда су му нужне таке играчке, којима ће оно моћи створити себи задовољства и у собњој игри. Дете увек тежи, да проводи време ма у каквом раду или забави, па и ми морамо неговати у њему тежњу ову, али у томе морамо добро назити, да оно тој својој тежњи у каквом кориснијем раду за доста учини.

Ал овим камењем, које споменух, моћи ћемо постићи то. Забава, коју ми њиме деци пружамо, привеже уз себе пажњу дечију, а са обазривог слагања приликом њиног играња овим камењем и разум ће се користити, па после и прибављена вештина у томе даје им моралне користи. Забава и играње овим камењем добра је нарочито и за варошку децу; то разнолико слагање спасти ће их од дуга времена, а сачуваће их од раздражења живаца, јер ће се они привикнути, да за дуже време обрате пажњу своју на један предмет, те ће онда престати код њих нервозне жеље сад за овим — сад за оним.

Цена сандучића оваковог камења простире се у граници од 70 нов.

WWW.UNIJ.BG.BS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

до 34 фр. И ја га препоручујем и српским породицама за Божићне поклоне, јер оно ће српској деци далеко више користити него готове играчке.

Из „Néptanítók Lapja“ извео, пред Б. жић 1886. Љуб. Лотић.

ГЛАС ИЗ БОСНЕ.

III.

Рад сам, да у овоме одијељку речем што о народним основним школама (државне — комуналне школе) у Босни-Херцеговини, да речем оно и онолико, што и колико према сигурним податцима, у колико се исти пабавити моглоше, — казати умијем. Истина — могао би тко примјетити, да — како Срби по Аустро-Угарској од комуналнијех школа у опште са неком извјесном мјером оправданости зазиру и зебу — чему да се тој категорији школа посвећује баш особита пажња у српском школ. листу! Али кад се узме у обзир, да државне установе све више и више увлаче људски живот у оквир св га непосредног властитог дјеловруга — дакле и образовање држављања — кад се узме даље у обзир, да већина српског подмлатка у монархији, а биће скоро и у Босни-Херцеговини, добива своје основно, а готово и све више образовање по државнијем школама, онда је заиста и наша повремена књижевност дужна, да води озбиљан рачун о тијем преважнијем фактима, па да се апсолутно никако не туђи од што већег и потпунијег испитивања и познавања те установе. А учитељима — већ по њиховој струци — особита је корист, да познају разне школске установе далеко изван круга своје уже и шире отачбине, а камо ли не оне: у блиској, сусједној, сродној земљи.

Кад је наша монархија свршила окупацију и нацификацију ове земље, државна је управа одмах почела, да посвећује своју пажњу просвештавању народа, школ. образовању. Тога ради настојало се, да се у мјестима, где је само могуће, подижу државне опште школе, а да се с друге стране и постојавше дотле вјерске школе у своме развићу и напретку потпомогну. Но, премда је настојање државе било моћно и енергично, земљска је влада могла, да у овој земљи, као што сам већ у приступу навео, досад подигне и установи само 91. општу школу. Да како, да је тај број према величини земље и броју година премалец, али, као што рече заједнички министар ил. Калај у прољетошњој аустр. делегацији: оскудица је у пужднијем сретствима а и учитељима, па је још зло и у томе (што би ја додао) што — осим по градовима и већијем варошима — ријетко ће да је проведена организација политичкијех општина, које је — судећи по досадањем правцу школ. система — и државна управа ове земље узела за основну јединицу у главни фактор у школ. питању. Додајмо томе још и тегобе, што потичу са вјерскијех одношаја у овој земљи, онда као да ћемо имати на видуку све главне узроке, што број државнијех школа није већи. Истина, ради се споро и врло обазриво; уставна државнијех школа не ставља се народу у облигатну државну дужност, али што је досад учињено, то постоји све на чврсту, солидну темељу. Даљи ток овијех врста показаше истинитост горњег тврђења. Од подигнутијех школа 50 их је по градовима и варошима и 41 по селима

највише их је по Тузланском и Бањалучком, а најмање у Сарајевском окружју.

Народне основне школе издржавају се приносом редовнијех прихода дотичнијех политичкијех општина уз руковођење и по одређењу државне управе. У мјестима, где нема општине, подиже влада школе о своме трошку; сиромашнима пак општинама даје велике, довољне приносе за издржавање школе. Политичка општина дужна је да набави све, што је за потребе школе и учитеља прописано; што није у стању да учини, намирује сама влада.

Отуда и долази, да је економска страна овијех школа на сигурну темељу и сасвим повољна. Школе су већином свуда смјештене по лепшијем зградама у мјесту, које су или власништво општине, или пак узете под најам; но саграђено је досад и неколико управо краснијех школскијех зграда. Ове године н. пр. подиже се у Бијељини школско здање, за које се, осим цигље, креча и пјеска, што даје градска општина, прелиминара још свота од 13,400 фор. Све нове зграде за школу и учитеља праве се строго по одређеном плану и уз искључиво руковођење државне управе. Школама су осим осталог одређене и повећи вртови како за учитеља, тако и за наставу ђеце у земљорадњи; та се установа већином красно извела.

Општа школа је устанављена и удешена за све вјероисповјести, којијех у овој земљи има. Отуд је она уређена тако, да својијем унутарњијем установма задовољни општијем потребама, као и у мјесним захтјевима свију постојећијех конфесија, премда је у основи својој неконфесионална.

Наставни је језик српски („земаљски“ = „босански“) азбука ћириловска и латинска, од којијех има да се свака подједнако његује, да како са првенством према већини дјеце по конфесији. Тако н. пр. за дјецу прав. вјере у првенству је ћирилица, а за све остале конфесије латиница. У пракси изгледа то овако: ђе су у некој школи или два, или већина ђеце ист. православне вјере, ту се у I. разреду учи само ћирилица и чита читанчица штампана ћирилицом, а тек при крају II. семестра упознају се ђеца и са латиницом. Иначе пак бива обратно. У дољњим разредима иде све и у читанкама и прописима упоредо и подједнако.

Наставу у вјери предају својој ђеци свештеници дотичне вјероисповијести или у своме локалу, или пак у школи. Шта ће се пак радити у случају, где нема свештеника, или где он не може да предаје науку вјере, то још није нормирано. Наставу у појању и првено славенском читању подјељује ђеци православне вјере сам дотични учитељ.

Способност дјеце за примање у школу почиње иза навршене 6. године. Настава трије по 4 године а у 4 разреда; школ. година почиње 1. Септембра по нов. а свршује се концем јунија. Школ. одмори одређени су на два мјесеца, један седмични дан и све недеље и празнице разнијех конфесија, а према нарочитој наредби, која је у овом врлоцијењеном листу већ саопћена. По томе, где су н. пр. подједнако или у блиском размјерју заступане све 4 конфесије, односе школ. одмори много наставног времена.

За ове школе прописани су исти наставни предмети, као и по основијем школама у монархији. Поименице пак јесу ови предмети: српски (босански, земаљски) језик (читање, словница, устмени и писмени израз мисли), наука вјере, рачун, красноречје, земљопис и повјестница, природне науке, геометрија и цртање, пјевање, господарство, нем. језик и гимнастика. Истина, појање и цркв. словенско читање не спада међу обавезне предмете ове школе, но зато ипак на дотичнијем мјестима учитељ православне вјере обвезан је, да задовољи и тој потреби наше цркве и нашег народа. Особити обзир поклања се писменијем саставима, рачуну, нем. језику и господарству. Настава траје неђељно: у I. разреду по 20, у II. по 22, у III. и IV. по 26 сати. На женскијем школама узима се за наставу у женскијем радовима по 4, 5, 6 и 8 сати, који се одбију од других предмета.

Количина наставног градива у распоред истога није још досад у појединостима одређена и прописана; акуентиран је само наставни план народ. основ. дјевојачке школе у Сарајеву, који обухвата само главне часлове тога предмета, дочим су за потање разређивање и употребење оспособљенијем учитељима сасвим слободне руке.

Главни извори наставног градива јесу школске књиге, што их за ове школе одређује и прописује земаљска влада. На њима имаде да се темељи сва школска настава. С почетка па до школ. год. 1883—4. служиле су се ове школе истијем књигама, које се употребљују по „опћим пучким школама“ у Хрватској и Славонији, што је вукло за собом многе тегобе и немиле последице поради језика, народног имена и повјесничких чланака у њима. Али од тада почела је земаљска влада да издаје нар. читачке учебне књиге за своје школе у овој земљи. Год. 1883. угледала је свијета: „Прва читанка за опће пучке школе“ диво I. и II. за I. разред; год. 1885. изашла је: „Друга читанка,“ а у школ. години 1886—7., као што је изглед, увелиће се нове читанке за III. и IV. разред народ. основ. школа. Тако се мало по мало хрватске школске књиге стављају изван употребе. Како су састављене и какове су те нове читанке, о томе мени није нуждне говорити, кад је већ у овоме врло цијењеном листу о томе расправа била. (Наставиће се).

УЗОРНО ДРЖАЊЕ ПЕРА.

У наклади Карла Јанскога у Таборуу Ческој изишло је ново учевно средство под насловом: „Узорно држање пера“ од учитеља Карла Салуса. Ова слика за зид је у величини од 68×48 цм., која представља руку преко 30 цм. велику и која показује, како ваља перо држати. Слика је бојадисана са три боје разговетно и укусно. Познато је, да сваки учитељ има при писању главну пажњу на то обратити, да ученици његови држе перо како треба. Непрестано показивање и прекомерно напомињање, како треба перо држати, умори учитеља. И опет зато деца у нар. школи често погрешно при писању перо држе. У сеоским пак школама учитељ још и у ту незгодну околност долази, што многи ђаци неуредно школу полазе

и тим је учитељ принуђен поједине поново на узорно држање пера уопозорити и околност та постаје за њега још незгоднија, ако је разред ученицима препуњен. Зато је насликао учитељ Г. Карл Салуе узорно држање пера као ново очигледно учило, да тако учитељству олакша посао од многог говора и прекоморног напомињања при настави у писању. Накладом исте књижаре изишло је још и дело на чешком језику: „О неговању здравља у нар. школама“ и „Мала наука о чувању здравља“ са простим објашњењем о човечијем телу и нези овога са 25 слика од Јосифа Клике. Како је важна за народ поука о чувању здравља у народним школама, може се судити из речи славног професора анатомије Јосифа Хиртла, који каже: „Поред штице и катихизиса врло згодна би била и за младеж књижица са сликама из анатомије и по наставу у нар. школи особито је корисна поука о чувању здравља.“

Цена слике „Узорно држање пера“ је 40 нов., а на платну 80 нов., књига пак: „О неговању здравља“ (Pestovani zdravovedu) и: „Мале поуке о чувању здравља“ (Malá zdravoveda proste vyklady o lidskem tele) заједно 50 нв. и може се добити у књижари Карла Јанског у Табору у Чешкој.

Драугтин Блажек.

ДОПИС.

Суботница, 2. Јануара 1887.

Смрћу Ђ. Лудајића остало је овде упражњено учитељско место I и II. разреда мушке школе. То место још ни данас се није попунило, а од дана смрти Лудајићеве ево је протекло већ 8 месеци. До краја прошле школске године учитељске дужности привремено вршила је свршена приправница г. Зорка Гаванска, а ове школске гедине постављен је за наместног учитеља свршени приправник Ђура Крњајски. — Зашто се дакле то место није стално попунило? Познато вам је, да су наше српске школе покомунађене још 1870. године, али не безусловно, него на основу писмене изјаве од стране шк. власти, да ће нам се вера и језик поштовати, и да се неће правити сметње у погледу вршења вероисповедних дужности и обучавања деце у црк. појању и т. д. Одмах после смрти Лудајићеве црквена општина је управила допис на оvd. школску столицу, захтевајући енергично, да се при попуњењу учитељског места I и II. разреда горњи услови испуне, и да се то већ при распису стечаја нагласи. На овј корак навело је општину жалосно иснуство, што нам деца славенски читати не знају, у школама не учи се црквено појање, само по гдекоји старији ученик зна читати апостол, јер је славенски језик из школа искључен. Крајње је време било, да се томе злу доскочи. Као што се из дотичних закључака види, школска столица није се показала наклоњена, да испуни жељу цркв. општине, јер јој се чини, да се не слаже са карактером комун. школа, а и није рада, да створи прецеденс за будуће. На све органе школске управе утичу својим саветом још и учитељи оvd. комун. школа, који се одупиру свакој дужности у погледу религиозног васпитања својих ученика, и тако далеко иду у том, да су рекурирали до највишег места против наређења, да недељом и свецем школску децу у цркву воде

С једне стране дакле енергично ступање црк. општине, с друге пак стране стојећи шк. столица под утицајем противних елемената за добро је нашла учитељско место I и II. разреда српске мушке школе само привремено попунити, док ствар не сазре. Не знамо у напред, како ће се овај спор свршити, али је толико извесно, да општина црквена од својих праведних захтева неће одустати, нити сме. Она је готова сада на сваке жртве, па спремна је и за то, ако би морала успоставити вероисповедну школу на свој сопствени трошак. О томе за сад оволико, како се пак унапредак буде ствар развијала, у своје време јавићу вам.

Мало је општина, које се могу подићи са толико и таквих народних и школских добротвора као суботичка. Као прва школска добротворка оставила је овде вечити спомен Јулијана Манојловића рођ. Николића, за тим Стеван пл. Милиновић, Ађим Радишић, Јован Остојић и жена му Терезија рођ. Зозук, Јудита Милићка рођ. Јудајића, Софија Маејловићка и пре кратког времена т. ј. 18 пр. м. преминула Ракила уд. Манојловићка рођ. Белеслијина, која је знатне своте завештала на народне добротворне и школске цели. Оставила је легат од 5000 ф. ринти Матици Српској, да се капиталише до 10 хиљада, а по том камата да се обрати на изучавање једног сиромашног ђака у првом реду сродника покојничиног, даље је завештала цркви суботичкој 400 ф. р., сиринској 200 ф. р., на српски вероисповедни шк. фонд суботички 400 ф. р., српској певачкој дружини 100 ф. р., српском нар. позоришту 200 ф. р. и на сиротињски дом у Суботици 200 ф. р. Наша црквена општина још 1878 год. основала је школски фонд добровољним прилозима оvd. српског становништва и то у цјели, да припомогне успостављању срп. вероисповедне школе у случају какве неповољне евентуалности.

Покојница, види се — схватила је потпуно важност школе у опште, а српских вероисповедних школа на по се, те је својим примером хтела да обрати пажњу на ту значајну установу у нашем народном животу, и потстаћи имућније грађане на принос к умножењу шк. фонда. Овака врло родољубкиња и добра Српкиња заслужује, да јој на овом месту речемо: „Бог јој дао души у рају насеље, вечна јој успомена!“

РАЗНО.

Племенити дар. Његово високопреосвештенство Г. Георгије Брапковић православни епископ темишварски изволео је послати своју велику и добро погођену, а вешто у олајним бојама изведену слику на дар српској учитељској школи Сомборској, у којој је он као протопресвитер Сомборски од 1862 до 1871. године дужности управитеља из почаста најревносније одправљао и својим заузимањем највише око оснивања и установљења „Платонеумске закладе“ допринео. На цјели овогодишње светосавске приправничке беседе приложио је исти преосвештени Владика десет форинти а. вр.

Српско становништво у Сомбору 1886. године. У години 1886. у обе православне цркве Сомборске крштено је 442 деча, а умрло је 317 особа православне вере. По томе дакле са 125 душа умножило се те године

србско становништво у овом месту. Исте године у обе наше цркве венчано је само 83 брачна пара.

О Св. Сави 14. Јануара ове године држаће се после службе Божије свечано водоосвећење у србској учитељској школи сомборској, којом ће приликом „О важности моралног васпитања“ говорити преч. госп. Младен Борђошки свештеник и пр. катихета. У вече на Св. Саву даваће приправничка омладина лепу беседу са иградком, у корист својих сиромашних саученика.

Честита обштина старобечејска послала је у Будапешту свршену приправницу гђицу Видосаву Настаћеву, да се тамо у средредном државном забавишту за забавиљу изобрази.

Славна иловна обштина б. петроварадинске цуковније даје ове године шест стипендија, сваку по 200 форинти а. вр. приправницима сомборским, који се добро владају и добро уче, а родом су из исте цуковније. Поменути подпору уживају ове године следећи млади Срби: Ђорђе Ђорђевић приправник III. разреда из Лађарка; Анастасије Милан Марин приправник III. разреда из Сурчина; Ђорђе Прерадовић приправник III. разреда из Ст. Бановаца; Миливој Чудомировић приправник II. разреда из Чортановаца; Петар Вукадиновић приправник II. разреда из Батајнице и Стеван Вујадиновић приправник I. разреда из Бежаније. Нека је слава и хвала Господарственом уреду имвне обштине бивше Варадинске крајине, која се тако лепо стара за подмладак учитељски. Дај, Боже, да се на ову честиту обштину угледају и друге наше обштине и богати људи, пак да подижу и оснивају овако стипендије за србске приправнике у обе наше учитељске школе и у Богословији. Такове задужбине сада су нам најнуждније, а заиста и најкористније!

Дарови школама и учитељима. Његова Прозвишеност високопреосвештени Г. Никанор Грујић епископ Пакрачки осим листа што за себе држи имао је милост предлатити Школски Лист за србске школе у Липову — месту својега рђења — у Печвару, Вемени и за учитеља србског у Пакрацу. На којем великодушном дару у име обдарених уредништво ово високопреосвештеном Дбрљвору најтоплије благодари.

Дар сиротим ученицама. Госпођа Јелисавета Јерасовића у Сомбору одела је о свом трошку пред Божић ове године десет сиромашних ученица Сомборске срб. више девојачке школе. На чему јој буди велика хвала.

Дар приправницима. Свагдашњи предлатник Школскога Листа благородни господин *Максим Лудајић*, адвокат у Срб. Ковину, имао је доброту ове године осим предплате, коју нам је за себе и за србску школу у Срб. Ковину послао, доставити нам још и предплату за два ђака. Благодарени овом родољубу на његовом дару, јављамо, да се у име његово даје Школски Лист на дар приправницима: Богдану Свирчевићу из Суботице и Жарку Шикопарији из Жабља.

„Земљовид Вац Бодрошке жупаније.“ Планирао Павао Генци, цртао М. Когутовиц. Овај земљовид изишао је на мађарском језику у земљовидном заводу К. Л. Поснера у Будимпешти под насловом: „Bács-Bodrogh megye térképe“ и то у двојакном облику: у мањем — за ручну употребу

— и у већем — за дувар. Првом је цена 30 нв. а другом 5 фор. При употреби мањег — ручног — земљовида вије пуждан земљопис, јер се све оно, што је најзнатније, даје шчитати с њега. На већем земљовиду осим сваког појединог места забележена су: већа селишта, поред којих су назначена имена њихових бивших или садашњих господара, забележене су: жељезничне и паробродске станице, поште, брзојавнице, цркве, водике, друмови, скеле, мостови, дворци, развалине, купатила и т. д. Осим тога је означено, колико је где земља уздигнута над морском површином. Већи земљовид препоручујемо за набавку срп. нар. школа у Бачкој, јер је врло добар за наставу у земљопису у III. разреду.

НОВЕ КЊИГЕ.

„Русија“ написао D. Mackenzie Wallace M. A. Свеска I. Панчево 1886. Наклада штампарије Косанића и Поповића. Цело ће дело изнети 15 табак и изићиће у свескама сваких 16 дана, а стоје по три свезке 1 ф.

„Летопис магице српске“ уређује А. Хаџић. (Књига 148.) 1886. свеска четврта. У Новом Саду Срп. штампарија Дра Свет. Милетића 1886.

„Булић Змаја Јована Јовановића.“ Самопев за тенор и сопран са пратњом ситних гуда, хармониума и гласовира од Роберта Толингера. Дело 15. Издање друштва „Гусле“ у В. Кикинди, бр. 9. приказано г. Милану Петровићу народном учитељу у В. Кикинди. Цена 80 нв.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Смрћу гђе Јелсне Поповићке рођ. Јанковићеве упражњено је место учитељице на срб. вероисповедној школи у Ст. Паланци. Плата је 450 ф. и 5463 □ хвата ораће земље, на коју учитељица плаћа порезу. Молбенице се имају на старопаланачку србеку црквену општину управити и председништву местног школског одбора до конца Јан. 1887. поднети.

— У Башахиду тражи се учитељ. Плата је 450 ф., три ланца земље, на коју општина порезу плаћа, слободан стан и сламе за огрев. Рок до 28. Јануара.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Од стране подписаних изјављује се најтоплија благодарност частном г. Душану Ђорђевићу пароху нештинском, сл. србској православној општини ст. паланачкој, школском одбору, певачком друштву, пријатељима, познаницима и целом грађанству, који покојну кћер, односно сестру нашу Јелену Поповић рођ. Јанковићеву до вечне куће испратише, а особито нека је хвала г. Тодору Ракићу учитељу овдашњем на опроштајној беседи.

У Ст. Паланци 2. Децембра 1886.

Марија удова Јанковић
мату.

Константин и Милутин Јанковићи
браћа.

Јулка и Зорица Јанковићеве
сестре.

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ

НА

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“

за 1887. ГОДИНУ.

У име Божије овим се бројем започиње деветнајсти течај Школскога Листа, овог најстаријег и за сада у Угарској јединог педагогијског часописа србског.

„Школски Лист“ излази у Сомбору сваког 10. дана у месецу на пуном табаку.

Предплата се прима на целу годину и износи 1 ф. 50 нв. а. вр.

Учитељи са платом мањом од 300 фор, богослови, приправници и сви без разлике ученици и ученице добијају лист у пола цене, то јест за 75 нв., а они из Србије, за два динара или за једну форинту у банкама. Молимо да се предплата уз поштанску упућницу са разговетним означањем адресе најдаље до последњег Јануара пошаље.

Предплатници из краљевине Србије могу или непосредно или преко књижаре г. В. Валожића у Београду предплату нам послати

Ко четир предплатника е пуном, или осам предплатника (ученика) е половном ценом пошље, добијаће по један примерак листа на дар.

Имена родољубивих добротвора, који за сиромашне школе, учитеље и приправнике „Школски Лист“ држали буду, објављиваће се за спомен у овом листу са означањем куда се и коме се дар њихов шаље.

Дужнике наше у Угарској и Славонији озбиљно позивамо да нам се за 8 дана одуже, како би и уредништво ово могло штампати за последња два броја од прошле године наплатити и досуђене награде писатељима награђених чланака издати. Том приликом могле би дотичне общтине, што нам дугују, о једном трошку и за ову годину предплату послати.

У Сомбору, на Крстов дан 5. Јануара 1887.

Н. Ђ. Вукићевић,
уредник и издавањел „Школскога Листа“

Издање и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Фердинанд Витерман у Сомбору.